

Viharnik

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC R. O.

LETO XXII — ŠTEVILKA 8/9

AVGUST/SEPTEMBER

POŠTINA PLAČANA

CENA 80 SIT

GOSPODARJENJE

PO NOVI POTI

Darwin je že davno spoznal zakon preživetja: preživi le tisti, ki se je sposoben prilagajati. Za današnji trenutek so primerne tudi druge modrosti npr. tista, ki pravi, da je posamezno palico mogoče zlahka zlomiti, če pa je več palic v šopu, je to veliko težje, ali pa ona o viharju, ki ne more zlomiti vrbove šibe, ki se pred sunki vetra upogne, potem pa spet zravnava. V teh časih, ko so resnično huđi za gozd, zaposlene v gozdarstvu in tudi za mnoge lastnike gozdov, se je pokazalo gozdarstvo neprilagodljivo, neenotno in togo. Smo potrpežljivi čakalci novega Zakona o gozdovih, med tem pa nas kar naprej presenečajo in lomijo z drugimi novimi zakoni in predpisi.

Ne morem reči, da je pri nas kaj drugače. Bilo je nekaj grmenja, dežja pa le malo. V penzijo smo jih spravili, kolikor se je dalo, nekateri so dobili odpravnine. V organizaciji in njenem funkcioniranju je bilo le malo sprememb. Slabo se mi zdi predvsem to, da težavne in negotove razmere niso združile najboljših strokovnjakov k skupnemu iskanju novih poti.

Zakon o zadrugah je zlomil ta navidezni mir, ki je za zaposlene pomenil negotovost in skrb za delo, hkrati pa upanje in prelaganje huđega. TOKi so se preoblikovali, v samostojne zadruge, razen slovenjgraškega, ki bo kot zadruga v okviru Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec z njim delil svojo usodo še nekaj časa. V zadrugah so se zaposlili vsi delavci razen revirnih vodij, referentov za gojenje gozdov in enega direktorja. Slednji sedaj v okviru delovne skupnosti opravljajo dela, ki naj bi imela javni pomen in jih bo kasneje opravljala t.i. javna služba.

Ker je najslabše pasivno čakati, kaj bo prinesla usoda, je vendarle prišlo do priprav za preoblikovanje podjetja. Že pred dvema letoma so se predstavniki Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec sporazumeli s predstavniki Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano o šestih enotah (gozdarskih obratih) in 31. revirjih. Pred dvema mesecema smo se odločili, da izdelamo dva predloga novih revirjev. Po prvem naj bi bila površina revirjev tako velika, da bi bilo še možno opravljati vse naloge, ki jih zahtevata strokovno gospodarjenje z gozdovi in predpisi, to je okvirno 1500—1800 ha; po drugi varianti naj bi bili revirji veliki okrog 2300 ha, kot se govori, da bo oblast določila. Pri oblikovanju revirjev smo upoštevali več vhdov, kot so lega v eni občini, če je bilo le mogoče tudi v eni gozdnogospodarski

enoti, načelo nedeljivosti katastrske občine, naravne meje, geografsko zaokroženost, delež zasebnih gozdov, število lastnikov gozdov, gozd enega lastnika naj bi načeloma ležal le v enem revirju, površino varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom. Revirji naj bi imeli teritorialni značaj, kar pomeni, da bi lahko bili v enem revirju zasebni in državni gozdovi. Informacija o lastništvu gozdov ima zaradi postopkov denacionalizacije omejen pomen, ker pa gre v glavnem za vračilo velikih gozdov, se gospodarjenje ne bo preveč razlikovalo od tistega v državnih gozdovih. Predlagane meje revirjev bo potrebno v podrobnostih še izpiliti, saj bi morali kot kriterij upoštevati tudi obseg gojitvenih del in etat. Predloga po drugi varianti nismo izdelali, ker smo bili miš-

(Nadaljevanje na 2. strani)

ZEMLJA JE ŽEJNA

Suša, kakršne ne pomnijo niti najstarejši ljudje, je napravila veliko škodo. Uničen je tretji, po drugod pa tudi četrti odkos, opustošena je jesenska paša. Zemlja je osušena in žejna. Zaradi suše bodo morali kmetje zmanjšati stalež živine, in tudi prihodnje leto bodo posledice letošnje suše velike. Kmet nemo zre v svoj pridelek, kako mu peklenska vročina uničuje še tisto, kar je ostalo na polju. In tudi kos kruha bo tanjši. Zemlja je žejna. Ali bo pri tem kaj pomagala država?

Foto: F. Jurač

ljenja, da ne omogoča strokovnega gospodarjenja z gozdovi in si bomo z vsemi silami prizadevali, da se uveljavi prvi predlog. V mesecu septembru naj bi bili v revirjih nameščeni revirni vodje in izvršene primopredaje. Spremembe površin, lastništva in deloma tudi vsebina dela revirjev, ki bodo postali osnovne organizacijske enote, bodo verjetno vplivale na preoblikovanje sedanjih TOZD gozdarstva in prejšnjih TOK gozdarstva gozdarske obrate, ki naj bi bili povezani v enovitem podjetju — Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec.

Bodoča organiziranost gozdarstva, velikost osnovnih organizacijskih enot revirjev in gozdarskih obratov, zasedenost s kadri, pristojnosti, ki jih bodo imeli in naloge, ki jih bodo opravljali, bodo pomembno vplivali na prihodnje stanje gozdov in njihovo sposobnost zagotavljanja dohodka in drugih koristi lastnikom gozdov in javnosti. Saj osnovni namen gozdarske službe, da organizira in izvaja takšno gospodarjenje z gozdovi, da ti v največji možni meri trajno proizvajajo kvalitetne gozdne sortimente, varstvo pred naravnimi katastrofami, enakomerno in zadostno oskrbo s kvalitetno vodo, čist zrak in druge dobrine. Skladnost ciljev lastnika gozda (dohodek, zaposlitev, socialni pomen, varovalni pomen i.dr.) z javnim interesom (proizvodnja gozdnih sortimentov, varovanje življenjskega prostora, oskrba z vodo, čiščenje zraka, ohranitev življenjskega prostora prostoživečih živali, izgled krajine, pogoji za turizem in rekreacijo, ohranitev naravne in kulturne dediščine i.dr.), so si le redko v takem nasprotju, da jih ne bi bilo mogoče uskladiti. V večini primerov dosežemo s pospeševanjem proizvodnega cilja (trajna proizvodnja čim večjih količin kvalitetnega lesa) tudi druge cilje. Vendar pa zahteva usklajevanje znanje in načrtno delo.

Namreč, do konfliktov prihaja predvsem zaradi pretiravanja pri posameznih ciljeh (npr. pretirano pospeševanje divjadi). Za-

to je škodljivo in neodgovorno delovanje posameznikov ali celo političnih strank do gozda, javnosti, lastnikov gozdov in do zaposlenih v gozdarstvu, če si prizadevajo pregnati stroko in gozdarja iz gozda. Prizadevanja, da bi preprečili opravljanje osnovnih strokovnih opravil ali takšna redukcija strokovnih kadrov, da ne bodo zmogli opraviti naloženih del, se bodo odrazili v gozdovih zelo negativno. Menim pa, da bi se morali zavzemati za dobre kadre in zahtevati od njih visoko kvaliteto dela: strokovno neoporečne načrte ter kvalitetno in racionalno izvedbo gojitvenih in varstvenih del, odkazila, načrtovanje in izvedbo gradenj in vzdrževanja prometnic, kakor tudi sečnje in spravila, kjer bi bili stroški za delo čim nižji, poškodbe gozda zaradi dela pa čim manjše.

Nič ne bi bilo narobe, če bi lastniki gozdov zahtevali občasno preverjanje kvalitete opravljenega dela, še zlasti, če se jim zdi, da se z njihovim gozdom slabo dela.

Zmotno je razmišljanje, da je gozdar nekakšna služnost na lastnikovem gozdu, ki si jo hočemo gozdarji izsiliti. Namreč, če gozdarji nismo sposobni bistveno povečati dohodka in koristi, ki jih gozd daje lastniku in javnosti, potem tisti gozdar ali vsi skupaj v gozdu res nimamo kaj početi.

Analiza podatkov gospodarske enote Črna iz leta 1991 npr. kaže, da je bil prirastek v gozdovih, ki so bili slabo negovani 6.2 m³/ha, v dobro negovanih 8.7 m³/ha in v gozdovih, ki so bili dobro negovani in so bile tudi lesne zaloge visoke 10.8 m³/ha. S pravnimi negovalnimi ukrepi je mogoče bistveno vplivati na strukturo gozdnih sortimentov. S povečanjem povprečnega premera, ki je v veliki meri posledica pravilne izbire dreves pri redčenjih in z dodatnimi ukrepi, kot je obžaganje, lahko vzgojimo veliko vrednejše sortimente kot zrastejo sami od sebe ali ob neustreznem prebiranju. Večina lastnikov gozdov dobro ve, da če hočemo imeti od gozda čim več koristi, da je potrebno

obnavljati, negovati, varovati. Delo je danes drago. V gozdu lahko veliko delamo, pa malo naredimo. Na primer sajenje, ki ga mnogi lastniki štejejo kot glavni gojitveni ukrep, je izredno drago. Umetna obnova enega ha gozda stane 30% in več njegove prodajne vrednosti. (Izračun: 3000 sadik po 25 SIT in 36 dnov po 3300 SIT za dnino za pripravo tal, sajenje, obžetev in varstvo sadik znaša 193800 SIT; letos smo ocenili nekaj gozdov in je njihova vrednost znašala ca 250000 do 500000 SIT. Opomba: ministrstvo nam letos prizna dnino za gojitvena dela v višini 3300 SIT, vendar sofinancira pri obnovi le sadike, pri pripravi sestojca za naravno obnovo 30%, pri negi 27.4% in pri varstvu 25% vrednosti opravljenega dela. Od dneve je potrebno še plačati davek. Zato je neto vrednost dnine, ki jo dobi lastnik gozda, priznana za delo v lastnem gozdu 580 SIT). Z dobro zastavljeno pomladitveno sečnjo lahko gozd obnovimo naravnim potom, naravno mladje, ki je bolj zdravo in kvalitetno kot posajene sadike, je potrebno še kvečjemu spopolniti, kar pa je neprimerno bolj poceni kot kompletna sadnja. Navedel sem le nekatere neposredne koristi in zmanjšanje stroškov, ki jih je mogoče zagotoviti s strokovnim delom. Večji vložek strokovnega dela pomeni tudi večji dohodek. Če upoštevamo, da znaša bruto plača revirnega gozdarja na leto okroglo 100 m³ lesa (v Nemčiji 600 m³), lahko mirne vesti zapišem, da je neposredna korist njegovega dela in vsaj desetkrat večja.

Za zaključek naj strnem, da so poslanci in politične stranke odgovorni in dolžni sprejeti Zakon o gozdovih, ki bo zagotavljal in omogočal optimalen in skladen razvoj vseh vlog gozda, ki so v korist javnosti, lastniku gozda in zaposlenim v gozdarstvu.

Karel Zagorc

Kolegij o reorganizaciji gozdarstva

Ob koncu meseca avgusta je kolegij GG razpravljal o reorganizaciji podjetja z namenom, da bi se Gozdno gospodarstvo postopoma prilagodilo zahtevam, ki jih predvideva osnutek zakona o gozdovih in zahtevam gozda samega. Pri oblikovanju predlogov so avtorji upoštevali temeljna izhodišča, t.j.: ohraniti tisto, kar je dobro in izboljšati in povečati učinkovitost, upoštevati vse cilje, ki jih imamo zapisane v naših temeljnih dokumentih, skratka osnovati tako organizacijo, ki bo zagotavljala učinkovito gospodarjenje z gozdovi in racionalno delo, kar pomeni konkurenčnost gozdnega gospodarstva kot celote in vsakega njene delo.

Predlog organizacije, ki ga je pripravilo vodstvo temelji na revirju, na gozdni upravi ter na vodstvu podjetja. Po tem predlogu bi bili združeni obe funkciji t. j. javna in izvedbena v enem podjetju. V isti organizaciji bi ostali tudi dejavnosti TIS in Gradenj oz. vsaj tisti njuni deli, ki so neposredno vezani na gozdarsko dejavnost.

V razpravi so člani kolegija ugotavljali, da nam glede na osnutek Zakona ne bo uspelo obdržati obe funkciji združeni v enem podjetju in, da bi morali že sedaj pripraviti tako organizacijo, ki bo čimbolj podobna zahtevam predvidenega zakona. V vsakem primeru je pa treba upoštevati posledice zakona o denacionalizaciji in obveznosti do ljudi, ki bodo tehnološki viški.

Ob koncu razprave so se dogovorili, da bodo predlog dopolnili in po nekaj dneh ponovno razpravljali o tem.

Ida ROBNIK

NOVI REVIRJI

Sredi meseca julija je vodstvo podjetja povabilo svoje strokovne kadre na sestanek in jih seznanilo z novim osnutkom Zakona o gozdovih ter o spremembah organizacije tokov in o oblikovanju novih revirjev.

V novi organizaciji je predvidenih 37 revirjev, ki bodo organizirani celovito, ne glede na sektor lastništva. Velikost revirjev bo od 1500 do 1800 ha. V tej površini bi gozdarji lahko zadovoljivo opravili vsa potrebna dela.

Posamezni revir naj bi bil v okviru ene občine in v okviru gozdno-gospodarske enote, po možnosti v okviru enega lastnika. Meje bodo potekale v glavnem po potokih, cestah ipd.

Revirni gozdarji bodo začasno postavljeni s 1. 10. 1992 in bodo v taki organizaciji delali do sprejetja Zakona o gozdovih.

I. R.

»Midva sva dobra prijatelja« ... — Foto: F. Jurač

RAZMERE NA PODROČJU ŽIVINOREJE V KOROŠKI REGIJI

Mesnina Otiški vrh se je s 1. 7. 1992 po sili Zakona o združenju preoblikovala v samostojno specializirano klavniško predelovalno zadrugo, katere ustanovitelji so Kmetijsko-gozdarska zadruga Slovenj Gradec, Kmetijsko-gozdarska zadruga Dravograd in Kmetijsko-gozdarska zadruga Prevalje in delavci Mesnine, ki so pristopili v članstvo zadruge in vplačali članski delež.

Dejavnost KPZ »Mesnina« ostaja enaka tudi v bodoče, s tem da želimo razširiti poslovanje na uvoz in izvoz ob pridobitvi ustreznih dovoljenj. Glavna značilnost poslovanja Mesnine v prvi polovici leta 1992 je bila velika anarhija pri ponudbi goveje živine. Pojavljali so se priložnostni kupci, ki so živino preplačevali, odbirali najboljšo. Ponekod so odkup tudi organizirali in organizirano prodajali kvalitetno živino izven regije. Nam je večinoma ostajala manj kvalitetna živina, pa še ta v omejenih količinah.

Prav tako je bilo tudi pri oskrbi prašičev čutiti precejšnje pomanjkanje na domačem trgu, tako, da je bilo za oskrbo trga in lastno predelavo potrebno meso uvažati.

Glede na situacijo, ki se predvideva v bodočih mesecih, pa se bodo razmere popolnoma spremenile. Zaradi pomanjkanja krme, kot posledica katastrofalne suše se je ponudba goveje živine povečala in je dvakrat večja od naših potreb. To so v glavnem starejše krave in mlado nedopitano govedo.

Glede na sedaj veljavne cene pomeni odkup dodatnih 300 glav živine dodatna finančna sredstva v višini 18.000.000,00 SIT, ki jih sami v kratkem času nismo sposobni zagotoviti iz naslednjih vzrokov:

— prodaja svežega mesa in mesnih izdelkov je močno

padla zaradi nizkega standarda potrošnika

— znižanje odkupnih cen in cen mesa bi pomenila za kmeta še dodaten udarec

— manj kvalitetno meso je sposobno le za predelavo, kjer je čas obračanja najmanj 30 dni

— meso za lastne rezerve za predelavo bomo glede na predvidevanja lahko koristili šele pomladi 1993, ko se lahko pričakuje pomanjkanje ponudbe goveje živine

— rezerve mesa za lastne potrebe pomenijo dodatno obremenitev v financiranju kapitala in stroških skladiščenja oziroma zmrzovanja

Zaradi vsega navedenega upravičeno pričakujemo pri reševanju nastale problematike popolno razumevanje kmetov, aktivno in dobro organizirano delo organizatorjev odkupa ter vsekakor tudi primerne ukrepe oblasti, za zagotovitev finančnih sredstev za nemoten odkup in financiranje blagovnih rezerv in zalog.

Poleg tega smatramo, da je potrebno za obnovo osnovne črede dodatno vhlavljanje telet za nadaljno rejo, kajti teleta se v začetnem obdobju hranijo predvsem s krmili in porabijo manj koluminozne krme do pomladi. Zato predlagamo zagotavljanje sredstev v ustrezni obliki za nakup in vhlavljanje telet, kajti le tako si bomo tudi za v bodoče zagotovili zadostno osnovno čredo in s tem potrebne količine goveje živine za nemoteno oskrbo trga z mesom in mesnimi izdelki.

Odkupna cena za najboljši razred mladega pitanega goveda je trenutno 241,00 SIT/kg mesa, za najboljši razred starejšega goveda pa 166,70 SIT/kg mesa.

Franc JAVORNIK

TOZD GRADNJE V LETU 1992

Razmere v gozdarstvu so v zadnjem letu bistveno vplivale tudi na dejavnost tozda Gradnje, ki v letošnjem letu izvaja dela za najrazličnejše naročnike izven gozdnega gospodarstva.

Eden izmed njegovih večjih projektov je izvajanje del pri izgradnji 800 kw hidroelektrarne v Mislinjskem grabnu, kate-re vrednost investicije je ca 150.000 DM. Dela potekajo v treh fazah: izgradnja tlačnega cevovoda, izgradnja strojnice in za-jetja. Prva faza del, ki jih trenutno izvaja ena skupina delav-cev, obsega izkop z bagrom in vrtanje ter miniranje v trdih hribinah in pripravo posteljice za polaganje cevi. Druga sku-pina delavcev zasipava cevi in na novo oblikuje cestno telo. Predvidevajo, da bodo dela zaključili do konca meseca de-cembra.

Ob teh objektih pa so delali še na pomembnih objektih kot so: izgradnja kanalizacije na Podgorski cesti v Slovenj

S podjetjem za urejanje hudournikov Ljubljana so sklenili pogodbo za izvajanje zahtevnih del hudourniških pregrad na področju Črne v Lu-dranskem vrhu za dobo od 1. junija pa do konca letošnjega leta.

Gradcu, adaptacija nekdanje kasarne v Bukovju, rekonstruk-cija cest v Šmartnem, ureditev cest v naselju Mislinja, adapta-cija poslovne stavbe in rekonstrukcija vratarnice TP Pameče, slikopleskarska dela na ekonomski srednji šoli in osnovni šoli v Slovenj Gradcu, razna gradbena dela v Železarni Ravne, predvsem pa so se v zadnjem času specializirali za polaganje tlakovcev in robnikov za individualne naročnike na Koroškem. Izvajajo tudi dela za sredstva, ki jih dobi podjetje iz proračuna za vzdrževanje gozdnih cest v privatnem sektorju,

Na osnovi pogodbe z občino Slovenj Gradec so v mesecu maju in juliju zgradili asfaltirano šolsko športno igrišče pri podružnični šoli na Kozja-ku na avni preko 1000 m.

Od aprila pa do konca maja so gradili tri mostove na področju občine Ravne, ki je bila tudi investitor objektov.

Prav tako so v maju in juniju trije delavci tozda Gradnje v Šentilju gra-dili cestno škarpo, v katero so vgradili kar 100 m³ betona.

to je predvsem grederiranje cest, polaganje cevnih propustov, graonja manjših skarp in gramoziranje. Prioriteta in osnovna dejavnost tozda Gradnje je bila še pred časom izgradnja goz-dnih cest in vlak, letos pa so naredili ca 200 m nove ceste v Čr-ni in ca 100 m rekonstrukcije ceste za TOK Ravne.

Na vseh omenjenih objektih so delavci delali povprečno po 10 ur dnevno, skoraj vse sobote in tudi kakšno nedeljo. Iz-gledi so še za naprej taki, da bomo do konca leta dodatno za-poslili 5 delavcev za dela pri hudournikih za izgradnjo hudo-urniških pregrad in vodovoda v Zaveršah ter za dokončanje objektov v gradnji. V zimskih mesecih pa bodo gotovo tudi le-tos konkurirali za dela na žičnicah in s teptalci na Kopah.

Ida ROBNIK

Na 25. redni seji vseh zborov skupščine občine Slovenj Gradec so se delegati zbrali na Paškem Kozjaku, od koder je tudi posnetek

— Foto: F. Jurač

Po končani seji na Paškem Kozjaku so delegati prisostvovali otvoritvi asfaltiranega igrišča, ki so ga zgradili kot zadnji objekt iz sredstev četrtega samoprispevka. Igrišče je zgradilo TOZD Gradnje, za učence na Paškem Kozjaku pa objekt pomeni veliko nagrado ob pričetku šolskega leta 1992/93. Zbranim je spregovoril predsednik izvršnega sveta OS Janez Komljanec — Foto: F. Jurač

PAŠA

Na Koroškem travnati svet pokriva več kot 70 % vseh kmetijskih površin. Neugodni naravni pogoji: kot so podnebne razmere, nadmorska višina, razgibanost terena in pedološka sestava tal otežujejo pridelovanje polj-

ščin in okopavin. Nudijo pa ugodne možnosti za pridelovanje osnovne živinske krme.

Ruša kot naravna rastlinska združba kaže različne biološke in gospodarske lastnosti, od katerih so še posebno pomembne trpežnost, več letna raba, večkratna paša, oz. košnja na leto in visoka hranilna vrednost.

Žal pa še vedno v večini primerov s travno rušo slabo gospodarimo. Posledica so nizki pridelki in slaba kakovost živinske krme. Na mnogih kmetijah poleti sploh ne pasejo, po-

nekoč kosijo staro travo, večinoma jo sušijo na tleh itd.

Paša je najcenejši način krmljenja goved. Držanje živali v hlevu in jo skozi celo leto krmiti s prilastjo in senom je drag način, saj so stroški za spravilo krme visoki. Govedo je pašna žival. Zato moramo omogočiti, da si v poletnih mesecih sama poišče hrano. Pri tem je potrebno poudariti, da je paša tudi iz zdravstvenega stališča izredno primeren način reje (gibanje na soncu, na svežem zraku itd.). S pašo na 4 do 6 tednov stari ruši lahko

(Nadaljevanje s 5. strani)

pridelamo po hektarju več hranilnih snovi, kot jih daje najboljše njiva v ravnini.

Pomanjkljivosti stalne košnje.

Kot smo omenili, na nekaterih kmetijah travno rušo samo kosijo in živine ne pasejo. Pri takem načinu rabe se pojavijo naslednje napake:

— s stalno košnjo se v ruši pojavijo visoke trave, ki imajo veliko bili in malo listne površine

— z dvema ali tremi košnjami v sezoni zaradi starosti ruše izgubimo veliko hranilnih snovi

— pri stalni košnji se zemlja toliko zrahlja, da postane primerna za naselitev in rast plevelov

— košnja je zelo odvisna od vremena in zahteva veliko strojnega in ročnega dela (poraba časa in energije)

— posledica večletne stalne košnje je redka ruša z nizko hranilno vrednostjo

Prednosti paše

— stroški prireje mleka ali mesa so nizki

— živali se pasejo na 4 do 6 tednov stari ruši, ki vsebuje največ prebavljivih beljakovin, vitaminov in mineralov

— živina se giblje na svežem zraku in soncu, kar povečuje kondicijo in krepi konstitucijo

— s pašo prihranimo čas in drago energijo za pogon strojev

— paša rušo zgosti, pojavijo se nizke trave z visoko hranilno vrednostjo.

Večletna stalna paša na istih površinah pa nosi tudi nekaj negativnih posledic. Na mestih, kjer živina pušča blato in seč se pojavijo razni škodljivi pleveli, zeli in gospodarsko manj koristne trave. Na teh mestih se živina ne pase. Posledica je, da je z leti tak pašnik slabo izkoriščen in zapleveljen.

Izkušnje kažejo, da je najboljše raba travinja z izmenično košnjo in pašo. S takim načinom bomo dosegli optimalno rast ruše in pridelali po enoti največ hranilnih snovi. Ob upoštevanju vseh prednosti, ki jih daje paša v pogledu cenenosti reje in iz zdravstvenega vidika, bomo travno rušo vsestransko najbolj intenzivno in smotno izkoristili, če jo bomo namenili za izmenično pašo in košnjo.

Večkrat kmetje sprašujejo, kakšen način pašno-kosne rabe je najbolj primeren. Potrebno je poudariti, da ni splošnega »recepta«.

Poznamo več načinov rabe travinja: čredinska paša, paša povprek, obročna paša, polobročna paša, nadzorovana paša povprek itd. Za kateri način rabe se bomo odločili, zavisi od več dejavnikov v (zaokroženost parcel, velikost kmetije, proizvodna usmeritev, oddaljenost površin od hleva, razgibanost, terena, nadmorska višina, pedološka sestava tal, itd.).

1. Pašno-kosni način

Na kmetijah, kjer je vpeljana reja krav in proizvodnja mleka ter kmetija zaokrožena, priporočamo uvedbo pašno kosne rabe travinja. Celotno površino razdelimo na več čredink (vsaj 14). V vsaki čredinki izmenično pasemo 2 do 3 dni. Po dveh obhodih krav čredinko pokosimo. Ob ustvarjeni stopničasti ruši menjavamo čredinke skladno s priraščanjem ruše s tem, da v določenih čredinkah

sledi regeneracija travne ruše do ponovne rabe. Vsako čredinko dvakrat popasemo in nato pokosimo. V pašni sezoni je tako ves pašnik tri do štirikrat popasen in dvakrat pokosen.

Obročna paša

Pri tem sistemu vsako čredinko razdelimo, še na manjše dele in vsak dan sproti odmerjamo površino za pašo. Živali se pasejo v delu čredinke samo en dan. Lahko pa s premakljivo ograjo odmerjamo vsak obrok posebej. Pri tem načinu krave mulijo vedno svežo travo, kar je pri visoko produktivnih kravah zelo pomembno. Res pa je, da tak način zahteva precej ročnega dela.

Pri pašno kosnem načinu rabe je uspeh odvisen predvsem od doslednosti in natančnosti. Spomladi je potrebno z živino zgodaj na pašo, da na čredinkah ustvarimo stopničasto rušo kljub temu, da je ruša visoka le 5 do 8 cm. Pri drugem in nadaljnjih obhodih pa pasemo 10 do 15 cm visoko travo. Po drugem obhodu je potrebno čredinko obvezno pokositi.

2. Nadzorovana paša povprek

V novejšem času so nekateri strokovnjaki v Sloveniji razvili nov sistem paše tako imenovano nadzorovano pašo povprek in nekaj sistemov, ki so po tehnologiji nekje vmes med čredenjem na velikem številu čredink in urejeno pašo povprek.

Pri tem načinu je za razliko od čredenja pašnik razdeljen samo na dve neenaki čredinki. Spomladi pasemo na manjši čredinki in to daljše obdobje. V drugi čredinki pa medtem površino pokosimo in pridelamo krmo za zimsko prehrano. V poletnih mesecih

čredinki vlogo zamenjata. Jeseni, ko je prirast ruše slabši, pasemo povprek po celem pašniku.

Pri takem sistemu paše je intenzivnost prireje nekoliko slabša, vendar je tudi poraba delovnega časa manjša. Pašo povprek priporočamo kmetijam, ki vzrejajo plemenske telice, vole ali manj produktivne krave.

3. Izboljšana paša povprek

Ta način se od navadne paše povprek loči po tem, da pašnik razdelimo na 6 do 10 čredink. V vsaki čredinki se živina pase 5 do 8 dni. Podobno kot pri pašno kosnem načinu rabe po dveh obhodih živine pašnik pokosimo. Sistem je primeren tudi za krave z visoko mlečnostjo. Seveda pa je potrebno živalim zadnje dni paše v čredinki dodajati koncentrate.

4. Planinska paša

Na zelo strmih legah in tam, kjer je teren razgiban, se odločimo samo za pašo, saj košnja ni mogoča. Vendar tudi tu predlagamo, da pašnik razdelimo na dva enaka dela, oz. dve čredinki in na njih izmenično pasemo.

Pri vseh sistemih paše je pomembno, da pašnik in čredinke ograjimo s stabilno ograjo, z žico debeline vsaj 2,3 mm. Nabaviti je potrebno kvalitetnega električnega pastirja in ga pravilno priključiti. Poleg tega je pri načrtovanju pašnika potrebno zagotoviti dovolj pašnih površin (vsaj 1 ar na pašni dan za GVŽ).

Ob koncu želimo še enkrat poudariti, da se s smotno rabo travinja da doseči veliko več hranilnih snovi kot pa jih dosegamo. To pa je tudi pogoj za rentabilno prirejo mleka in govejega mesa.

Jože Pratnekar

OBČINSKA NAGRADA V PRAVE ROKE

Ko sta Nežka Valenti in njen, danes že pokojni mož, Franc v Trbonjah prevzela Koratovo kmetijo, je le-ta bila v zelo slabem stanju. Z veliko delovno vneto sta pričela z obnovo gospodarskih poslopij in stanovanjske hiše. Leta 1975 pa se je gospodar Franc pri obnovi smrtno ponesrečil. Kmetija je ponovno v polnem zamahu zaživela leta 1981, ko se je na kmetijo priženil mlad gospodar Peter Božič. Koratova kmetija je danes ena tistih naprednih kmetij, ki prinaša tudi tržne viške.

Proizvodnja Koratove kmetije obsega rejo mlade pitane govodi, proizvodnjo mleka, pujskov, bekonov in semenskega krompirja. Osnova za tako proizvodnjo je 7 ha njiv, 2,5 ha pašnikov ter 2 ha zelo slabega gozda. V zadnjih petih letih so na Koratovi kmetiji preko zadruge plasirali na trg: mlado pitano govedo v skupni teži 15.600 kg, pujske 18.500 kg, bekone v skupni teži 2.500 kg, semenski krompir 175 ton in mleka 55.000 litrov. Vse to pa dokazuje, da so na Koratovi kmetiji pridni in, da se jim uspeh dela bogato obrestuje. Zato tudi ni slučaj, da je Koratova kmetija letos ob občinskem prazniku dravogradske občine dobila občinsko nagrado.

Ko povprašamo mladega gospodarja Petra Božiča, kako na kmetiji zmorejo z delom, nam pove: »Ja, delo imamo razdeljeno. Mama je v svinjari v prašičereji, z ženo pa sva hlevu in na polju. Da vse to pridelamo, je moč kmetije in volja nas, ki na kmetiji dela-

mo. Vsekakor pa se veliko več na hektarjih, ki jih obsega naša kmetija, ne da pridelati,« pravi Peter.

Da so na Koratovi kmetiji pridni in skrbni, se to že opazi od daleč. Okrog kmetije je vse lepo in skrbno postorjeno, vse je na svojem mestu. Čeprav Peter izhaja bolj iz delavske družine, si je na Koratovi kmetiji, kamor se je priženil, zastavil dolgoročni program razvoja kmetije, na kateri bo pridelal še večje tržne viške. Ko Petra povprašamo, kakšni so časi za kmeta danes in ali so se kaj izboljšali pa pravi: »Ne vem, vsak sam si razvija svojo kmetijo in koliko imaš volje, toliko lahko tudi delaš. Je pa res težko v današnjih časih, ker je finančna politika do konca skregana in pridelek, ki ga prodamo, ne dobimo v roku plačanega, kot je dogovorjeno. Tu so torej težave, kmet pa, kot sami veste, rabi vsak dan denar.«

In kaj pričakujete od novo ustanovljene zadruge?

»Sem član novo ustanovljene zadruge in pričakujem boljše in smotno gospodarjenje, da bomo kmetje lažje delali in proizvajali, da bomo lažje plasirali svoje tržne viške na trg in prejeli za svoje delo pošteno plačilo.«

Kaj pa vam pomeni občinska nagrada, ki ste jo prejeli?

»Ja, ta nagrada nam vsekakor veliko pomeni in je nam tudi obenem spodbuda za nadaljnje delo na kmetiji...«

F. JURAČ

NAŠI JUBILANTI

Avgusta in septembra praznujejo

10 let dela

Vlado ROGINA, GO Črna
Ivan SMOLAR, TOK Slovenj
Gradec

Franc POGOREVC, TIS Pamače
Danilo KONEČNIK, TIS Pameče

20 let dela

Tomislav VINŠEK, GO Črna
Vlado LORENCI, GO Radlje
Vinko NAVODNIK, TIS Pameče

30 let dela

Franja VODOPIJA, DSSS

**Dopisujte
v
glasilo**

DOMINIK IVARTNIK, »PAVŠERJEV MINI«, 70 LET

Dominik Ivartnik

Govori se, da ostane tisti človek dolgo mlad in vitalen, ki ga ljudje tudi v starosti tako kličejo in ogovarjajo, kot so ga v mladosti. Če, je to res, potem to še posebno drži za Dominika Ivartnika, »Pavšerjevega Minija« iz Podgore pri Kottljah.

Sosedje, znanci in prijatelji, vsi, ki ga poznajo, ga kličejo »Pavšerjev Mini«, tako kot so ga v mladosti, tudi sedaj, ko je pred kratkim na domu pri Pavšerju praznovali 70 let življenja.

Mini je resnično dober, pošten človek. Pravi prijatelj in sosed! Nikoli se ni skregal, z nikomer si ni bil v jezi. Vedno je rad pomagal, če je le mogel in je bila potrebna njegova pomoč.

Pavšerjeva hiša je že od nekdaj slovela kot narodno zavedna in napredna. Takšna je bila tudi med zadnjo vojno. Tudi Mini je tedaj skusil »smrtni strah«, ko je več ur čakal pri Šrotneku, da ga Nemci ustrelijo kot talca, za kazen za pobite Nemce.

Po materini, še bolj po očetovi smrti leta 1965, je poprijel in zagospodaril pri Pavšerju. Veliko je naredil za Pavšerjev grunt. Dobro, napredno sta gospodarila z ženo Julko, ki mu je zvesto stala ob strani. Nakupila sta stroje in opremo. Pripravila sta soliden gospodarski temelj, na katerem sedaj sin Ivan z ženo Marjano, uspešno gradi in dviga Pavšerjevo domačijo na višjo gospodarsko raven, kar je prav in garancija za uspešen nadaljnji obstoj te lepe podgorske kmetije.

Minijevih 70 let življenja je bilo delovnih in napornih. Vendar se je ob svojem prazniku 70 obletnici življenja lahko s ponosom

ozrl nazaj na prehojeno življenjsko pot. Bila je uspešna. Uspehi so vidni. Minijeva zasluga in zasluga njegove žene Julke.

Po njuni zaslugi ima vseh pet njunih otrok svoj lasten dom. Rast in ugled Pavšerjeve hiše temelji na vrednotah, ki jih je Mini zmeraj upošteval in visoko cenil. Poštenost, narodna zavest, gostoljubnost, prijateljstvo in dobri sosedski odnosi.

Po tem je Pavšerjeva hiša že od nekdaj slovela. Te vrednote je Mini negoval in razvijal-dokler je gospodaril. Dal jih je. Vcepil jih je tudi svojim otrokom, ki jih bodo prav gotovo negovali in razvijali naprej. Sin Ivan in žena Marjana, ki sta nasledila Minija, sta porok, da bo Pavšerjeva hiša tudi vnaprej taka, kot smo jo poznali doslej. Delo, ki ga je Mini opravil pri Pavšerju, kot skrben gospodar, dober mož in oče, za dom in družino, ni bilo zaman. Opravljeno je bilo brez zamere, jeze in hudih besed. Raste! Rodilo bo bogate sardove!

V imenu vseh, ki »Pavšerjevega Minija« poznajo, ga radi imajo in ga spoštujejo, posebno pa še v imenu vseh, ki smo bili povabljeni, da smo skupaj proslavili njegov lep visok jubilej in smo skupaj preživeli lep prijeten dan, želimo še veliko sreče in še mnogo, mnogo zdravih, prijetnih dni življenja. Da bo naš »Pavšerjev Mini«, slavil še nove mejnike, nove praznike in obletnice v svojem življenju.

Rok GORENŠEK

Koratova družina: gospodar Peter z ženo Nežko, desetletni sin Roman in šestletna hčerka Vesna ter mama Nežka Valenti. In tako je na kmetiji zagotovljen obstoj tudi za naprej. — Foto: F. Jurač

Na Završah nad Mislinjo so se tudi letos srečali starostniki in krvodajalci

KADROVSKE VESTI

PRISLI: V MESECU JUNIJU IN JULIJU 1992

Primek in ime, datum prihoda, dela, ki jih bo opravljal, DO iz katere prihaja

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB SLOVENJ GRADEC
 Krpač Rado, 1. 7. 1992, vodenje gojenja gozdov in prid. lesa, TOK Dravograd
 Ladra Suzana, 1. 7. 1992, vodenje revirja, TOK Dravograd
 Pečler Mirko, 1. 7. 1992, vodenje revirja I. — Libeliče, TOK Dravograd
 Mori Stanislav, 1. 7. 1992, vodenje revirja I. Trbonje, TOK Dravograd
 Modic Tonka, 1. 7. 1992, vodenje gojenja gozdov, TOK Radlje
 Jamnik Zdenka, 1. 7. 1992, vodenje revirjev — Dravče, TOK Radlje
 Travar Franc, 1. 7. 1992, vodenje revirja I. — Pernice, TOK Radlje
 Skerlovnik Ivan, 1. 7. 1992, vodenje revirja I. — Planina, TOK Radlje
 Kristan Mihael, 1. 7. 1992, vodenje revirja I. — Vuhred, TOK Radlje
 Mikeln Janko, 1. 7. 1992, vodenje gojenja gozdov, TOK Ravne
 Kotnik Ludvik, 1. 7. 1992, vodenje revirjev — Ravne, TOK Ravne
 Leskovec Filip, 1. 7. 1992, vodenje revirjev — Črna, TOK Ravne
 Stern Franjo, 1. 7. 1992, vodenje revirja I. — Mežica, TOK Ravne
 Vodovnik Vinko, 1. 7. 1992, vodenje revirja I. — Javorje, TOK Ravne
 Hudrpa Franc, 1. 7. 1992, vodenje revirja I. — Strojna, TOK Ravne
 Kočnik Bojan, 1. 7. 1992, vodenje revirja I. — Kotle, TOK Ravne

TOZD GRADNJE SLOVENJ GRADEC
 Skralovnik Boris, 1. 6. 1992, slikopleskar, Zavod za zaposlovanje
ODSLI: V MESECU JUNIJU IN JULIJU 1992

Primek in ime, datum odhoda, dela, ki jih je opravljal, DO v katero odhaja

TOZD GOZDARSTVO SLOVENJ GRADEC
 Krenker Gregor, 30. 6. 1992, gozd. tehnik-pripravnik
 Krajnc Jože, 17. 7. 1992, dipl. ing. gozd. — pripravnik
TOZD GOZDARSTVO ČRNA NA KOROŠKEM
 Kogelnik Milan, 30. 4. 1992, gozd. delovodja, po zakonu
 Zapečnik Jože, 8. 6. 1992, sekač, sporazumno
 Mlačnik Branko, 8. 6. 1992, sekač, sporazumno
 Srebre Ivan, 20. 6. 1992, sekač, sporazumno

TOZD GOZDARSTVO RADLJE OB DRAVI
 Čeh Srečko, 5. 6. 1992, sečnja in spravilo lesa, Zavod za zaposlovanje
 Napotnik Branko, 13. 6. 1992, sečnja in spravilo lesa, Zavod za zaposlovanje
 Urh Branko, 5. 6. 1992, sečnja in spravilo lesa, Zavod za zaposlovanje
 Straser Berta, 25. 7. 1992, knjigovodja OD, invalidska upokojitev

TOZD TRANSPORT IN SERVISI PAMEČE
 Mujakič Ajka, 12. 6. 1992, čiščenje poslovnih prostorov, trajni višek

TOZD GRADNJE SLOVENJ GRADEC
 Čamdič Ibro, 31. 5. 1992, slikopleskar

TOZD	M	Z	SKUPAJ
Gozdarstvo Mislinja	42	4	46
Gozdarstvo Slovenj Gradec	34	1	35
Gozdarstvo Črna	91	6	97
Gozdarstvo Radlje	60	3	63
TOK Gozd. Slovenj Gradec	27	2	29
CLS Otiški vrh	29	3	32
TIS Pameče	83	10	93
Gradnje Slovenj Gradec	34	6	40
DSSS	28	45	73
Taksacija	16	7	23
SKUPAJ:	444	87	531

*Niti zbogom nisi rekel,
 niti roke stisnil nam,
 smrt te vzela je prerano
 a v naših srcih boš ostal*

Jože MORI 1929—1992

Čustva ne morejo dojeti, razum ne sprejeti skrivnostnih poti usode, ki je določila, da je sredi dela moralo ugasniti življenje Jožeta Morija iz Svetega Duha nad Dravogradom. Bil je skrben in deloven gospodar in sredi svojih najlepših življenjskih let je moral zapustiti lepo obdelane njive, senožeti in travnike. Vrata njegove kmetije so se za njim zavedno zaprla, poslovil se je od svoje živine, katero je vse svoje življenje imel rad.

Nikoli in nikdar ni kazal, da je bolan. Dan za dnem je pridno delal

in garal. Ljubil je zemljo in delo na njej. Zato je nas vse njegova nenadna smrt izredno ganila in prizadela. Vsi ga bomo pogrešali, saj je bil za vse nas dober in vsakomur je rad pomagal, če je le mogel. Gotovo pa ga bo najbolj pogrešala njegova žena Marija, saj je z njegovo izgubo nastala praznina, ki ne bo nikoli nadoknadena.

Ob mnogo prerani smrti se Jožetu Moriju lahko, žal, samo še enkrat iskreno zahvalimo za vse, kar nam je dal v svojem življenju. In tega je bilo veliko.

Jožica Breznik

Franc ZUPANC 1901—1992

Milo se je oglasil zvon pri Svetem Duhu, ko je naznanil kruto vest, da se je za vedno poslovil dolgoletni ključar lepo urejene cerkvice.

Franc Zupanc se je rodil 29. 9. 1901 na lepi kmetiji, po domače Pilstotnik. Njegova mladost ni bila lahka, saj je kmalu zgubil očeta in njega je moral nadomestiti prav on.

Ko se je leta 1936 poročil in pripeljal na svoj dom pridno ženo in gosposinjo Ano, si ustvaril tople dom, a na žalost mu ni bilo dano, da bi imel lastne otroke. Posvojil je več otrok, a ko so odrastli, so odšli vsi v dolino in v službe. Le eno dekle je ostalo pri njima z željo, da bo prevzela kmetijo. Vendar to njima ni bilo dano. Ko sta usodnega dne z ženo šla zvoniti, proti hudi uri, je naenkrat močno zagrmelo in strela je ubila to dekle. Dolgo ni mogel Franc pozabiti, da je narava tako kruta, da mu je vzela to, kar je imel najraje.

Vendar trden kot skala, je tudi to prebolel. Druga svetovna vojna mu tudi ni prizanesla. Moral je Šerčerjevi brigadi kazati pot na Sele in naprej do Godca pod Uršljo goro. Pravil mi je, da je takrat bil tri dni med njimi, lačen in premražen, niso ga spustili domov.

Štefka MELANŠEK

Se ena zahvala gre Zupanc Francu. Ko smo iskali prve krvodajalce, je bil on in njegova žena takoj pripravljena na to humano akcijo. Daroval jo je 11 krat. No ja, leta so tekla in starost naredi svoje. Že je mislil, komu bo izročil kmetijo, ko se lepega dne pripeljeta mlada zakonca z željo, da ju sprejme, onadva pa bosta lepo skrbela za nju. Dolgo je mislil, kako bo, vendar se je odločil in jih sprejel. Ko sva se v mesecu februarju pogovarjala, kako je kaj zadovoljen, mi je rekel: »Veš, lastna hči ne more bolje skrbeti za naju, kot naša ta mlada.« Takrat sem pomislila: »Še res bo tako.«

Zupanc Franc je umrl 9. 6. 1992, star 91 let. Ko smo se v Podgorju poslovljali od njega, je velika množica ljudi pokazala, kako so ga imeli radi.

Zaželeli smo mu, da bi mu bila lahka domača zemlja, saj ji je bil zvest do groba. Sončni žarki iz Uršlje gore so obsijali njegov grob.

Družina Branka in Vere Nabernek pa se vsem lepo zahvali za darovane vence in cvetje, kakor tudi za poslovilne besede na domu Ivanu Glasencniku in Anici Meh za poslovilne besede ob odprtem grobu, kakor tudi gospodu župniku Janezu Zupancu za opravljen pogreb, vsem sosedom, posebno še Napotnikom, Hovnikom in Žnidarjem in vsem, ki so kakorkoli pomagali v teh težkih dneh. Hvala.

Apolonija RUPREHT 1915—1992

Verušekovo mamo — Apolonijo Ruprecht, smo pokopali 6. junija 1992 na starotrškem pokopališču.

Apolonija Ruprecht, rojena Anžlak, se je rodila 7. 2. 1915 v Zgoranjem Razborju pri Prevolnikovi bajti v delavski družini, kjer so ji med šestimi otroci tekla otroška in mladostna leta pod Uršljo goro. Tam je spoznala svojega življenjskega tovariša Franca Ruprehta iz Legna, ki si je služil vsakdanji kruh v močelnih gozdovih Plešivca. 1936 leta sta se poročila in eni hčeri in trem sinovom podarila življenje. Trudila sta se, da sta družino solid-

no preživljala. Nešteto planincev je bilo na Vernerci prijazno postreženih, ko so obiskovali Uršljo.

Veruški mami se je življenje mirno izteklo ob skrbnih in dobrih otrocih. Rodila pa je novo življenje v 4 otrocih, 10 vnukih in 4 pravnukih, ki so bili njena sreča in njen ponos. Oni bodo nadaljevali njeno delo in izročilo. Hodili bodo po življenjski poti, ki je lepša in lažja tudi po mamini zaslugi. Odslej bo vez med njimi le cvetje na njeni gomili in lučke, ki bodo svetile v noči in dokazovala, da ni pozabljena, da je bila ljubljena in spoštovana. Toplota bujnega poletja ji ogreva hladen večni dom in množica žalujočih src ji kliče — ZBOGOM.

Anica MEH

Glasilo VIHARNIK izdaja delovna organizacija Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec. Urednica: Ida ROBNIK, lektorica: Majda KLEMENŠEK, tehnični urednik: Bruno ŽNIDERŠIČ.

Naklada: 2000 izvodov.

Tisk: GZP MARIBORSKI TISK Maribor, Tržaška cesta 14, 62000 Maribor, 1992.

»Kdor rad poje in sočloveku sreče želi, tega se Bog veseli!«

Tončka PAČNIK

Te besede naj veljajo pokojni Tončki Pačnik iz Pameč. Njen srebrni glas je lepih 60 let dvigal cerkveno petje, in še v drugih zborih je nam delila Slovencem svojo pesem ter nas dvigala, kadar smo omagovali pod težo bremena v življenju. Več priznanj in med njimi tudi škofovo priznanje je bil dokaz, da se je rada razdajala. Zibelka otroštva ji je tekla v St. Janžu, pozneje se je poročila z Jurijem in trije otroci so bili deležni njune ljubezni, materinstva in vzgoje, kako se ljubi Boga in spoštuje sočloveka. Poleg cerkvene pevke je bila tudi mežnarica, pameška cerkev sv. Jakob je bila stalno čista, snažna, lepa, niti v zimskem času je globoki zameti niso odvrnili od dela, da ne bi faranom sčistila poti do cerkve, da so lahko stopali v božji hram. Trikrat dnevno so

zvonovi iz lin oznanjali ljudem, da se dan budi ali da tone v noč z besedo zvonov Ave Marija, saj so zvonovi peli z njenim srcem! Takšna je bila ta slovenska mati. Pri njej je človek našel toplo, iskreno besedo, ki ga je osrečevala še dolgo v njen spomin.

Objela te je slovenska zemlja, naša Tončka. Tvoj počitek naj bo miren, naša misel pa vedno pri tebi! Zahvalo izrekajo družine: Breznik, Pačnik in Gregor. Vso cvetje, ki ste ga ji darovali, naj vam vsem še naprej cveti v vaših srcih! Hvala g. župniku Jožetu Firštu za poslovilne besede in cerkveni obred!

Viktor Levovnik

Naša uspešna ribiška družina v Ilirski Bistrici 4. julija

ŠPORT IN REKREACIJA V DRUŠTVU INVALIDOV

Skupščina Društva invalidov Slovenj Gradec vsako leto sprejme letni program dela in finančni načrt.

Program dela za leto 1992 je zelo pester in tudi organizacijsko zahteven. Temeljne organizacijske enote v društvu so aktivni po krajevnih skupnostih in v podjetjih. Izjemno aktivni so aktivni v krajevnih skupnostih. Le na osnovi požrtvovalnega in predanega dela naših funkcionarjev v aktivnih nam uspe izvršiti program.

Seveda je težišče dela na socialnem programu, to je: ohranjanje zdravja, organizacija zdraviliškega zdravljenja in regresiranje cen, obiski težko pokretnih invalidov na domovih in v zdravstvenih ustanovah, organiziranje pomoči na domu, nudenje pravne in funkcional-

PAVEL JELEN 1908—1992

Ko smo v Razboru k zadnjemu počitku pospremili Jelena Pavla smo se spomnili, kaj je njemu podarilo življenje.

Rodil se je v Javorju nad Črno, pri Modriju, saj je bila njegova mati Modrijeva Urška.

Pavel Jelen se je rodil leta 1908. Nekaj let so živeli v Pikovi bajti, v Javorju, nato se je oče z družino preselil v Razbor na kmetijo »Žužel«, kjer je začel mladi Pavel prvi delati s konji. V šolo je le malo hodil, ker je kot najstarejši sin moral pomagati pri delu.

Na Razboru pri Žuželu so bili kar nekaj let, med prvo svetovno vojno, nato se je oče selil v Zavodnje h Radmanovi kmetiji. Tu je moral Pavel od jutra do večera voziti hlode s konji. Tam si je oče s sinovi toliko prihranil, da so nekako leta 1934—1936 lahko kupili v Razboru Ronetov grunt. Zopet je bila na dnevnem redu fura. Največ se je vozilo za Druškoviča, no in, tu pri Ronetu so že imeli 2 para konjev in dnevno so vozili doli po Ronetovem klanecu.

Pavel je začel misliti, da tako ne bo šlo, da bo garal samo za očeta. Tako si je po svobodi leta 1947 iz-

bral pridno ženo Ladinsko Antonijo in si je po malem ustvarjal družino in se preselil od Ledineka k Kočniku. V zakonu se je rodilo 5 otrok: 4 sinovi in ena hčerka. Trije sinovi so pozneje postali gozdni delavci, dva še danes kljubujeta težavam Gozdnega gospodarstva, eden sin pa se je poročil in preselil. Vendar je pred par meseci moral umreti za rakom. Takrat na sinovem pogrebu je Pavel rekel, da pojde kmalu za njim. Kot bi vedel! Pavel Jelen je umrl v slovenjegraški bolnici dne 17. 7. 1992. Na pogrebu, ki je bil v Razboru 19. 7. je velika množica ljudi pokazala, kako so ga ljudje imeli radi, saj je rad pomagal, kjer in kolikor je bilo v njegovi moči. Pokojni Pavel pa je rad imel Pistoški grunt, kjer je dolgo let imel tudi konje. Rad se je popeljal z njimi v Slovenj Gradec. Ko je zaradi starosti moral prodati konja je dejal, da je ob svoje bogastvo. Tako se je končalo njegovo bogato življenje. Tako je tudi sonce iz Uršije Gore z zadnjimi žarki obsijalo njegov grob kot bi mu želelo, naj se tudi na tej razborski zemlji odpočije in mirno snuje svoj sen.

Stefka MELANŠEK

ne pomoči članom društva, dodelitev skromnih finančnih zneskov tistim, ki so v hudih socialnih stiskah, pa še druge drobne pomoči.

Namen tega pisanja ni, da bi predstavljali celotno delo tega društva, bi pa radi bralcem VIHARNIKA le povedali, kaj je društvo naredilo v letu 1992 na področju športa in rekreacije.

Pri organiziranem športu (invalidskem športu), ki ga organizira Zveza društev invalidov Slovenije je društvo sodelovalo s petčlansko ekipo pri tekmovanju v ribolovu. Tekmovanje je bilo v Ilirski Bistrici, naša ekipa se je uvrstila na prvo mesto in so tako postali za leto 1992 državni prvaki Republike Slovenije. Povemo, da je v Sloveniji 60 društev in jih je kar lepo število sodelovalo. Upoštevamo pa poleg tega še znano športno kulturno pravilo VAŽNO JE SODELOVATI. Mi pa nekoliko samoljubno povemo, da je lepo tudi zmagati. Ekipi izrekamo čestitke.

V mesecu maju je Zveza društev invalidov Slovenije organizirala avtoreli v Velenju. Mi smo sodelovali z dvema ekipama: ena ekipa iz aktiva Pameče in druga ekipa iz aktiva Stari trg. Naša ekipa iz aktiva Pameče se je uvrstila na prvo mesto in tako imamo že druge državne prvake Slovenije za leto 1992.

Veseli smo in izrekamo čestitke

Športne discipline, ki so primerne za invalide pa organiziramo tudi ob raznih družabnih srečanjih in piknikih.

Vso športno in rekreacijsko dejavnost na nivoju društva usklajuje in usmerja naša prizadevna predsednica športno-rekreacijske komisije Anka Beliš, za kar se ji v imenu društva zahvaljujem in ji prav tako čestitam.

Družabno-rekreacijska dejavnost

Vsi aktivni v krajevnih skupnostih in aktiv Bolnišnice Slovenj Gradec so organizirali in izvedli izlete z družabnimi zaključki, nekateri

(Nadaljevanje na 10. str.)

(Nadaljevanje z 9. strani)

aktivni pa tudi prijetne piknike v naravi s športnim in družabnim programom.

Dan invalidov na Gori

Že osmič zapored je bil organiziran dan invalidov na Uršlji gori. Šestkrat smo to organizirali v Društvu invalidov Slovenj Gradec. Lani in letos pa je »dan na Gori« organiziralo Društvo invalidov Ravne. Na Gori se zberemo vsako leto zadnjo soboto v juliju invalidi koroških občin. Letos pa so bili vabljeni tudi invalidi občin Velenje in Mozirje, ker jim pač Gora tudi nekaj pomeni. Vabljeni pa so bili tudi invalidi iz Društva invalidov Vrhnika, kot pobrateno društvo Društva invalidov Slovenj Gradec ter Društvo invalidov Jesenice kot pobrateno društvo Društva invalidov Ravne. Na Gori je bilo zbranih preko 500 invalidov, organiziran je bil pester kulturni, športni in družabni program, za še boljšo voljo pa je skrbel naš glasbeno zabavni ansambel, to je ansambel Društva invalidov Slovenj Gradec DRVAR, ki ga že dolga leta vodi STANE PLEVNİK. Povedati moramo, da so bili člani ansambla tako poštvovalni, da so organizirali na GORO prevoz, montirali ozvočenje in igrali breplačno. V imenu Društva invalidov Slovenj Gradec vsem članom ansambla in njihovim voznikom prav lepa hvala.

Vabilo na Goro se je kljub obremenjenosti odzval podpredsednik slovenske vlade mag. VIKTOR ŽAKELJ. Vsi udeleženci na GORI smo bili njegovega obiska veseli. Vemo, da je močno obremenjen, pa vendar se je kljub obremenjenosti in svoji pomembni družbeni funkciji potrudil na GORO med nas invalide. Izrekel nam je tople pozdravne besede, ki smo si jih vtisnili v spomin. Izrekamo mu iskreno zahvalo v imenu vseh udeležencev na GORI in mu kličemo NASVIDENJE zadnjo soboto v juliju leta 1992.

Za bralce VIHARNIKA še povemo, da smo na GORO ZVOZILI tudi vse invalide, ki so to želeli in ne morejo hoditi ter se zahvaljujemo vsem, ki so s svojimi terenskimi vozili pomagali invalidom na GORO. Zahvaljujemo se posameznikom, podjetjem, ustanovam in dobrosrčnim voznikom, ki so pri prevozu pomagali. Skoraj ni bilo primera, da bi bili odklonjeni, če smo prosili za pomoč pri prevozu.

Zadovoljni obrazi invalidov na GORI od dobre volje, nasmehov in solz veselja pa so plačilo prizadevnim organizatorjem.

Na zaključku v imenu Društva invalidov Slovenj Gradec izrekam iskreno zahvalo našim poštvovalnim funkcionarjem v naših aktivih.

Predsednik skupščine Jurij Šumečnik

Podpredsednik slovenske vlade mag. Viktor Žakelj pozdravlja udeležence na gori, 25. 7. 1992

Naši dve skupini iz aktiva Stari trg in Pameče, ki sta nas zastopali na avtoreliju dne 17. 5. 1992

MLAČVA

Pika, poka za goro, eno deklet moje bo, črno gleda, drobnó gré, tisto bo zame . . . , se glasi narodna pesem. Pika, poka je nekoč odmevalo iz skednjeve povsod po deželi v mesecu avgustu — v mesecu mlačve. Ročna mlačev žita s cepci je bila nekoč najtežje kmečko opravilo, najtežja borba za kruh.

Koliko znoja in muke je bilo zameseno v hlebu kruha, bi danes mlajši rod skoraj ne verjel. Zato pa je bil kruh v očeh kmeta nekaj svetega. Z velikim spoštovanjem je mati prekrizala z nožem hleb, predno ga je načela. Učila je otroke, naj kruh, ki je padel na tla, poljubijo, ko ga poberejo. V šolski čitanki je pisalo: »Če padé kruhek ti na tla, poberi in poljubi ga.«

Zanjčje so se v najhujši vročini sklanjale in žele s srpom žito. Moški so snope nalagali na vozove in jih vozili h kozolcem ali k zasajenim ostrvam in jih zlagali, da se žito posuši. Kozolce so premoogli le večji kmetje. Navadno so zlagali snope na zasajane kole — ostrve v kope. Teh je bilo dolga vrsta. Na vrhu prve so zataknil šibo in butare cvetne nedelje, da jih ne bi zažgala strela ali kdo drug. Sveti Aleš ali Lekš je bil praznik žetve. Ta dan se ni smelo zlagati snopje v izogib nesreči.

Ozimina in jara rž, pšenica in nazadnje oves so čakali na mlačev. Mnogokje so snope postavljali pokonci ob robu njive in jih vezali v takozvane martinčke. To je bila najslabša varianta sušenja. Če je nastopilo deževje se

je v martinčkih začelo zrnje cimiti, ali pa jih je razmetaval vihar. Najlepše se je sušilo snopje v kopah in kozolcih. Posušeno snopje je bilo zopet treba sneti iz ostrvi in zvoziti na skedenj za mlačvo.

Od vseh strani so se čuli glasovi cepcev, ki so se zivali v prijetne takte. Če mlatiči niso mlatili v taktu in ne držali viže, mlačev ni bila mogoča. Ljudska domišljija je to vižo spreminila v verze. Mlatiča v dva sta mlatila: vsak pol, vsak pol. Viža šestih mlatičev: se kuha, se peče, se v graben poteče . . . , viža štirih mlatičev: pol potice pol pogače; v osem pa skoraj niso nikjer mlatili, ker bi moral biti skedenj zelo prostoren in vižo bi bilo težko obvladati. Mlačev v osem je bila silno redka.

Ponekod pri malih kočarjih ali kmetih so žito kar »ostrajfali«. Za to delo je bil dosti eden. Snop je prijel pri glavi in tolkel z njim po stolu ali najbolje po sodu s klasjem in ga nazadnje še potolkel s palico. To je bilo najbolj zamudno in dolgočasno delo.

Mlačva s cepci pa je bila bolj družabna, pa čeprav je kdo dobil sosedov cepce tudi po glavi, po nesreči seveda. Mlatiti v hudi vročini in v prahu, posebno če je bila pšenica smetljiva in se je kadilo, da je bilo joj, ni bila šala. Prah se je lepil na znojno kožo, v oči in nos in rese so pikale po koži od ranega jutra do noči po 12 do 16 ur na dan. Toda vse je bilo pozabljeno, ko se je po dobri večerji zasvetil na dlani kovač, to je 10 dinarjev, vreden liter vina ali 5 štruc.

Mlačev je potekala tako, da so snope položili po podu v obliki kroga. Te so pretolkli s cepci še enkrat snope obrnili na drugo stran

in zopet pretolkli. Nato so snope še vsakega posebej stresli, da je zrnje izpadlo, klasje pri pasu še potolkli s krepelcem in povežali snope v velike otepe.

S štetjem krogov, ki so jih omlatili so ocenjevali uspeh dela. Po končani mlačvi snopja so odpadle dele klasja — tako imenovani drob še enkrat omlatili, kajti vsako zrno je bilo dragoceno. Ves drob in ostalo zrnje s plevami so presejali na velika lesena rešeta — redišje, nato ga zvezali in očistili plev na ročnem stroju — vejači. Vse to delo se je vršilo v obupnem prahu. Zlato zrnje pa je romalo na plečih v vrečah na podstrešje v kašče ali košče. Pozneje so se pojavile tudi mlatilnice na ročni pogon. To delo pa je bilo še težje kot mlačev. Večji kmetje so si omislili mlatilnice (»drešmašine«) na gepel; to je naprava, ki jo je poganjala živina.

H kmetom so hodili na mlačvo tudi sezonski mlatiči iz Prekmurja, ki so jih ponekod najemali za mlačev. Tudi rešetarji od tam in iz Ribnice so težko natovorjeni hodili po kmetih in prodajali rešeta in redeseje, ali pa popravljali stara rešeta po skednjih. Mnogo ljudi se je tako preživljalo od žita in mlačve. Večina ljudi danes ne ve, kako težko je bil nekoč pridelan kruh in kako ga je nekoč primanjkovalo. Koliko otrok je nekoč nestrno pričakovalo mater, da se vsa zgarana vrne domov zvečer iz žetve in prinese kos rženega kruha zanje. Vse tako lepo opisuje o svojih črticah naš koroški pisatelj Voranc. Danes se zmrdujemo nad kruhom, če ni dovolj okusen, nekoč pa je bila vsaka skorjica vredna zlata. Nikjer ni bilo videti koščkov kruha, ki bi se valjali okrog.

Jože KRAJNC

RADUHA — TOKRAT V DEŽJU

Zakaj sem se Raduhe tako bala, da se celih sedem let nisem odločila zanjo? Kot planinka — začetnica sem se spoprijela z njenimi pastmi in potem me je bilo povsod v planinah dosti, le njo sem odpravila v mislih in načrtih in ko sem se navsezadnje morala srečati z njo, mi je delovala otročje lahka. Kako se spreminjamo, gora pa seveda ostaja ista.

Kot so nad Črno grozili črni oblaki, tako je bilo ves dan pohoda: pusto in deževno. Vendar je bilo nekaj, kar nas je pozdravljalo že od Bukovnika dalje: planinsko cvetje, katerega lepoto dež ni mogel izbrisati. Pogačice so nas pozdravile najprej. Z višino so se jim pridružili žareči sleči iz družine rododendronov, zvončnice, spominčice, cele zaplate materine dušice ali divjega timijana. Zakaj so spominčice v planinah tako omamno modre, je uganka, ki jo moram še razrešiti. Pot do »Durc« ali vrat, ki jih nismo pozabili »zakleniti« v vsesplošnem veselju in smehu, glavni ključar je bil Albin. Kar naenkrat je minilo in že smo se pričeli spuščati proti Loki z namenom, da si morda ogledamo tudi Snežno jamo. Ampak dež je lil in lil, v koči na Loki pa je bilo tako domače in toplo, saj je krušna peč grela naša oblacila in nas, pa še nekaj otrok, ki so se »potegnili« nanjo.

Pot nazaj je bila enako enolična: dež, dež, le da še ne jesenski, ki zna biti tudi hladen. Tale pa nas je prijetno hladil in božal in marsikatera je nastavljala svoj obraz dežju zaradi lepe polti, saj je menda najcenejša kozmetika. Nato se je bilo treba prebijati skozi nizke borovce, ki pa čudovito dišijo po smolah in marsikdo je v spominu obudil hojo skozi Trnovski gozd, le da je tam dišalo tudi po morju. Tako smo se znašli spet pri »Durcah« in navzdol je bilo skoraj težje. Joj, kam bi človek položil nogo? Sreča, da so »zajle«, ampak to je tudi zadnje, kar nas vznemirja, potem samo še spust do koč, do Bukovnika, v avtomobile in v Črno, dež pa še kar poje svojo pesem ampak nas to ne skrbi več. V mislih smo pri topli juhi in še bolj vabljivi postelji.

Milena CIGLER

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, dedka

Pavel JELEN 1908—1992

se iskreno zahvalujemo vsem, ki ste nam pomagali v najtežjih trenutkih. Posebno se zahvalujemo sosedom Prevolnikom, Pečolarjevi Minki in vsem, ki ste ga spremljali na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje. Hvala govorniku Avgustu Holcu za poslovilne besede ob grobu in gospodu župniku Janezu Zupancu za pogrebni obred. Vsem in vsakomu še enkrat najlepša hvala.

Žaluoja žena Antonija ter otroci: hčerka Jožica z družino, sinovi Ivan, Anton z družino, ter sin Mihael z družino.

Štefka MELANŠEK

KMEČKI OBIČAJ OB MLAČVI

Ob mlačvi je bil tudi šaljiv običaj, ki ga je vredno omeniti. Kmetje so med seboj tekmovali, kdo bo prej mlačev dokončal. Mlačiči, ki so pri kmetu mlačev končali in pometli skedenj, so poslali k sosedu, kjer so še mlatili nekoga z metlo. Moral se je tihoma prikrasti na skedenj in vreči med sosedove mlačice metlo. Moral pa je tudi hitro pobegniti. Če so ga ujeli, so mu oblekli star jopič, ga nagačili s slamo, mu razprostrli roke za hrbet, mu nato skozi rokave vtaknili kol in ga takšnega poslali domov, kjer je bilo pri tem veliko smeha in zabave, saj si s kolom v rokavih ni mogel pomagati.

Morda bo mlade, ki o tem še niso slišali, zanimalo, kako težko delo smo opravljali v svoji mladosti.

Jože KRAJNC

LJUDSKI OBIČAJ JAJČARIJA

V Razboru pod Uršljo goro je še živ ljudski običaj JAJČARIJA. Ima večstoletno tradicijo v tem kraju. 3. maja — na predvečer goda sv. Florjana — zaščitnika ognja. V pomladanskem času je veliko jaje — z darovanjem le-teh se želijo prikupiti svetniku.

Fantje — dobri pevci in muzikant s harmoniko »frajtonerco« se zberejo na predvečer sv. Florjana. Enega od pevcev opremijo s košaro (cejno) za nošenje jajc, drugega z nahrbtnikom za nošenje mesa in klobas. Tako opremljeni hodijo po Razboru od hiše do hiše — seveda ponoči. Ko pridejo k hiši, zunaj zapoje pesem, da prebudijo domače. Potem grede v kuhinjo. Na čelu gre muzikant, ki igra. Na mizi jih čaka pijača — sadjevec, žganje, svinjska krača ali kakšen drug kos prekajenega svinjskega mesa in klobasa ter šopek za muzikanta. Jajca in šopki za ostale fante so skriti v skledi ali slamnici bodisi v peči, omari — skratka, fantje jih morajo poiskati.

Šopki so pripravljani v tistih hišah, kjer živijo dekleta. Ker se ne ve, koliko fantov bo prišlo, šopkov navadno ni narejenih za vse. Kdor je spretnejši in iznajdljivejši, ga dobi in si ga zatakne za klobuk, neroden pa ostane brez nje. Ko najdejo jajca, jih preštejejo in dajo v košaro. Gospodinja jim predhodno pripravi nekje ob štedilniku blagoslovljen les vrbe — iz butare od cvetne nedelje. Iz tega lesa vsak fant naredi lepo izrezljan križec. Medtem, ko fantje delajo križce, vmes pojo ob spremljavi harmonike. Za muzikanta mora narediti križec eden od fantov, ker ta nima časa. Križce nato zataknejo povsod tam, kjer so jih čakali darovi — v steklenico s pijačo, v kozarce, v skledo, kjer so bila jajca, za svete podobe.

Tako domači zjutraj vedo, koliko fantov jih je ponoči obiskalo — kolikor je križcev, toliko je bilo fantov. Pijačo spijejo, jajca, meso in klobase pa nesejo s seboj. V kuhinji vse pospravijo. Ostanke blagoslovljenega lesa skurijo v štedilniku. Potem zapojejo

»Florjansko«

1. Lepi so res letni časi,
a najlepša je pomlad,
di hola drijadrom,
di hola drijadrom
a najlepša je pomlad.
2. Sredi lepe te pomladi
svetga je Florjana god,
di hola drijadrom,
di hola drijadrom,
svetga je Florjana god.
3. Na svetega Florjana god
šli smo fantje na to pot,
di hola drijadrom,
di hola drijadrom,
šli smo fantje na to pot.
4. Svetga Florjana zato častimo,
ker on je velik preprošnik,
di hola drijadrom,
di hola drijadrom,
ker on je velik preprošnik.
5. Zato ga tudi vi častite
in darujte mu blago,
di hola drijadrom,
di hola drijadrom,
in darujte mu za god.
6. Mi ga bomo pa prosili,
da vas obvarje vseh nezdod,
di hola drijadrom,
di hola drijadrom,
da vas obvarje vseh nezdod.

Predstavniki fantov gre nato v spalnico, kjer ležita gospodar in gospodinja in jima reče: »Dober večer! V imenu vseh fantov se vam najlepše zahvaljujem za vse, kar ste nam podarili, da bi vas svet' Florjan obvaroval kakšnega hudega ognja. Vabimo vas na jajčno veselico, ki bo v soboto večer pri Rotovniku.« Vsi fantje v veži vzkliknejo: »Živijo!« Potem fantje zapojejo:

»Adijo, pa zdravi ostan'te,
na nas pa nikar ne pozab'te.
Mi moramo iti in vas zapustiti,
mi moramo iti od vas.«

Muzikant še zaigra:

»Tristo kapljic, tristo let,
Bog vam daj na svet' živet,
živijo, oj živijo,
oj živijo na svet'!«

V soboto se potem vrši »jajčna veselica«. Vsi, ki so darovali svetemu Florjanu, pridejo na to privedev. Na mizi so narezana trdo kuhana jajca, nariban hren in narezano kuhano svinjsko meso in klobase. To je prva jed za darovalce. Ob polnoči fantje zopet zapoje FLORJANSKO. Za klobuki morajo obvezno imeti šopke. Če so se jim že posušili ali pokvarili, si morajo narediti druge. Potem sledi jed »šnite« — to je na rezine narezan bel kruh — povaljan v umešanih jajcih in scrvn v masti. »Šnite« morajo biti zelo »kosmate«. Na njih se mora držati veliko jajc.

Nad vhodnimi vrati domačije, kjer se odvija jajčna veselica, je obešen »jajčni venec« ali kako drugače okrašena vrva z nanizanimi izpihanimi jajčnimi lupinami. Veselica traja do zgodnjih jutranjih ur.

Tako še danes ta ljudski običaj povezuje krajane Razbora — raztresenega hribovskega zaselka pod Uršljo goro, da pozabijo težak, delaven vsakdan.

Anica MEH

Spomin na požar na Uršlji gori

Minilo je že 50 let, od kar se je to dogajalo. Takoj po veliki gospojnici, je bila prva žegnanska nedelja. Potem je bila na Uršlji gori druga in ta je bila lepa nedelja. Takrat smo se dekleta zbrale in ovenčale cerkev. Drugi dan, to je bila lepa nedelja, pa so prišli fantje in so napolnili možnarje in začeli so streljati, da je odmevalo daleč okrog. Bile so tam tri gostilne: prva je bila Skobirjeva-Knes Ivane, druga je bila Verjanšekova-Jug Franca, tretja je bila mežnarija in še planinski dom je bil. Takrat sta bila za upravnika planinske kočice Simon Krivec in žena Angela. V službi za natakario je bila Pepca Skobir. Pisalo se je leto 1942. Takrat, ko so se tu okrog že pojavljali prvi partizani in to ravno tisti večer pred uršulsko lepo nedeljo 1942. leta so prišli na Uršljo goro. Vsi preplašeni gostje in upravniki Simon niso vedeli, kaj bi. Takrat pa je komandant dejal, lahko si odnesemo nekaj stvari ven ker bodo nocoj vse kočice in tudi dom požgali. Res so v naglici zanesli ven na prosto nekaj dek in posode, nato je že zajel ogenj dom in vse tri kočice. Simonu, Angeli in Pepci so na hrbtu zvezali roke in jih odgnali

v noč. Prignali so jih na Ciganijo, to je gozd med sv. Vidom in Javorjem, tam so jih spravili v gozd in pustili vse tri zvezane. Šiman pa je bil brihten mož, mislil je in mislil, kako bi se rešil vezi. Proti jutru se mu je posrečilo, da je dobil eno roko ven, če ravno je imel vso odrgnjeno od vrvi. Nato je rešil še ženo Angela in Pepco, odšli so nazaj domov. Za spomin so si hranili vezi, s katerimi so bili zvezani. Čez nekaj dni so odšli na Uršljo goro in videli le požganijo. Vzeli so stvari, ki so jih lahko znosili ven. Nato je bilo celo vojno vse prazno, le tu in tam so si Nemci v večji skupini upali priti na Uršljo, tako so si v Cerkvi zanetili ogenj in se grelji. Netili so tudi klopi iz cerkve, tako je bila cerkev na Uršlji gori osamljena. Ko sem prišla h Krivcu 1944 leta, mi je žena Angela pokazala tudi te vezi. Dobil sem 1 krožnik za spomin na ta dogodek. Šiman je že davno pokojni in to domačijo so odkupili žerjavski lovci, ki imajo vse tako urejeno. Žena Angela pa še živi nekje pri Mariboru. Večkrat pa se spomnim na te čase.

Stefka MELANŠEK

Tako se je v pol ure spremenila cesta Suhi dol—Plešivec med odd. 26 in 11 v Kaštelskem jarku — edina povezava s Slovenj Gradcem

TUDI TO SMO DOŽIVELI

V teh vročih in suhih poletnih dnevih, ko si vsi želimo ohladitve in dežja, ki bi prinesel vsaj malo osvežitve na umirajoče njive in travnike, pa smo obenem vendar tudi zaskrbljeni, da se nebi dolgo mirujoče naravne sile sprostile in bi z neurjem uničile še to, kar je ostalo po pogubni suši.

Gotovo se še spominjamo 21. junija 1961, ko je del Uršlje gore, Gornjega Razbora, Suhlega dola in del Mežiške doline zajel vihar, ki je v svojem besu rušil gozdove in trgjal pobočja. Veter, toča in voda so opravili pravo razdejavanje, tako da so ostali za njimi porušeni gozdovi ter raztrgane in zasute gozdne ceste.

Dobro se še spominjam tistega dne, ko sem se vračal iz revirja, iz Plešivca, kjer smo ravno sekali v oddelkih 18 in 21 — to je pri Rovu in v Kopi. Vročina in soperica se je pričela tistega dne že zjutraj, in je bilo že kar v zraku čutiti, da se nekaj kuha in pripravlja. Na njivah je bil krompir v najlepši rasti in cvetenju in žita so že kazala klasje in obljubljala obilno žetev. Tudi travniki so se kazali v bujnem cvetju in kmetje so se pripravljali, da jih pokosijo, koder so še pričakovali otavo. Na splošno je kazalo tisto leto na dobro in obilno letino.

Potem pa se je razbesnela nevihta s točo in viharjem ter je v dobre pol ure uničila celotni pridelek ter pustila sledi na sadnem in gozdnem drevju za vrsto let.

Ravno sem se še pravočasno vrnil domov iz Plešivca v Razbor, ko se je zmrčilo in je bilo ob štirih popoldne tako temno, da smo morali prižgati luč, če smo se hoteli videti. Ko se je vihar toliko poglobil, da smo lahko šli iz hiše, smo imeli kaj videti, oziroma ni bilo videti nič drugega kot od toče bela in gladka površina. Po tleh so ležale mrtele ptice, katerim gozd ni nudil nobenega zavetja več. Sadno drevje je molelo kvišku gole veje, kakor da bi prosilo usmiljenja, krompirja, žita in drugih povrtin pa sploh ni kaj ostalo. Skratka popolno uničenje.

Mene je najbolj skrbelo stanje v revirju, vendar se tisti dan zaradi razdrtih cest in podrtega drevja ni dalo nikamor priti, toda drugi dan sem se odpravil navsezgodaj, da bi videl, kako je neurje gospodarilo po plešivških gozdovih. Povsod je še ležala toča po tleh, podrti drevje, razkrita gospodarska poslopja ter nobenega pridelka več na njivah. Najbolj je neurje prizadelo našega delavca Jožeta Triplata-Grobelnika. Vihar mu je podrl štalo oziroma skedenj ter mu je naredil gospodarsko škodo za par naslednjih let.

V revirju so bili najbolj prizadeti borovi sestoji v oddelkih 7, 8, in 9, to je v Kristavškem in Grobelskem. Drevesa so bila na izpostavljeni strani popolnoma brez lubja ter se je pretežni del sestoja pričel sušiti. Posekati smo morali varovalne površine. Pozneje smo jih pričeli poskušati obnavljati z pogozdovanjem, kar pa je bilo zaradi suhega in peščenega rastišča zelo težavno. Vendar nismo odnehali in že v par letih so se pokazali tudi prvi rezultati. Danes lahko vidimo v tistih oddelkih mlada borova drevesa, ki so se prijela, se

prilagodila in bodo poznejšim generacijam govorila in pričala o težavnosti in vztrajnosti našega dela.

V revirju Plešivec so bili zelo prizadeti sestoji okrog Vernarce in na Kalu, oddelki 22, 23, in 27. Morali smo prekiniti vso redno sečnjo za tisto leto ter se z vso resnostjo in skrbjo lotiti pospravljanja in čiščenja vetrolomov. Lubadar se je zaradi vročine takoj začel pojavljati v velikih množinah. Takrat smo ga uničevali samo z lovniimi drevesi in škropljenjem, in lahko rečem, da kar uspešno. Tiste čase je bilo namreč za revirnega gozdarja prava katastrofa, če so mu nadzorni organi ali inšpekcija našli v revirju leglo lubadarja. Morda so malo pretiravali, morda pa je bilo tudi kar prav tako.

Skratka, tiste pol ure usodnega 21. junija 1961 je, ne samo, da je bila povzročena ogromna škoda, naložena nam je tudi obilica dodatnega težkega dela za naslednjih par let, predno so se razmere, povzročene po neurju, spet normalizirale. Upajmo, da se nam podobne nesreče ne bodo prepogosto dogajale.

Rudi Rebernik

UPOKOJENEC

Naš ubogi penzionist
na stara leta bo nudist,
bo kmalu nag, in čisto bos,
pa zares in ne za štos.

K zdravniku si ne upa,
tamkaj zdaj je predragó
na mizi vsak dan je le juha,
ker ni denarja za meso.

Ko plača tok in stanarino,
kurjavo in še naročnino,

mu ostane le za kruh,
potem je spet ves mesec suh.

Prvega se veseli,
da spet videl bo denar,
ko ga zmanjka, se jezi,
mu za vice več ni mar.

Upokojenca nihče ne vpraša:
»Imaš premalo? Imaš zadost?«
Drugega ti ne ostane
kot, da glodaš golo kost.

Pa vendar bom še humorist!
Vas pozdravlja PENZIONIST.

IVAN HAMUN

SREČANJE MLADIH V PODGORJU

Mladi naj bi bili nosilci napredka na vasi, tako je bilo slišati na okrogli mizi v Podgorju v gostišču Rogina, ki je bilo hkrati tudi VI. srečanje slovenske kmečke mladine. Mladi so na okrogli mizi spregovorili o svojih težavah pri kmetovanju, nanizali pa so tudi svoje bodoče načrte, ki pa niso mali. Povedali so tudi, da je pri njihovih prizadevanjih čutiti precejšnjo osamljenost, saj različni forumi z vlado na čelu nimajo za njihovo problematiko nobenega posluha. Zato bo treba pri tem perečem problemu v bodoče storiti še veliko.

Na srečanju so mladi tudi tekmovali: v žaganju debela, »pajsanju« hlova, v košnji in grabljenju ter molži. Tekmovalo je 21 ekip, zmagala pa je ekipa Slovenj Gradca pred ekipo Pristave in Laškega. V ekipi Slovenj Gradca so tekmovali: Janko Konečnik, Lenka Legner, Jože Šmon, Danilo Pušnik, Peter Popič ml., Petra Detenčnik, Zvonko Krivec in Irena Glasenčnik.

F. JURAC

»Pajsanje« hlova na asfaltu ni tako enostavno

Zmagoslavna ekipa Slovenj Gradec: Lenka Legner in Peter Popič ml.

Janko Konečnik je dobro nabrusil koso

Zadnja fura

Tistega dne sem se vrnila brez moke in kruha. Doma sem bila na veliki kmetiji. Vozove so vlekli voli ali konji. Les so vlačili konji, v strminah pa so jim pomagali voli.

Avtomobilov takrat pri nas še ni bilo in smo se tudi na daljše poti podajali s konji. Tudi moko iz mlina, ki je klopotal stisnjen v soteski na dnu doline pod strmimi bregovi naše domačije, smo vozili s konji.

Kot ljudje so tudi konji zelo različni. Drugačni so po zunanosti pa tudi po obnašanju: eni muhasti, drugi pametni, tretji nepredvidljivi. Različni značaji so se — bog ve, če ne prav od nas ljudi — vselili pod njihove grive, ki se pri nekaterih kot prameni las zgrinjajo po vratovih, se poganjajo čez čelo, celo do oči, ki zato jezno mežikajo.

Nekega jesenskega popoldneva mi je bilo naročeno, naj grem v pol ure oddaljeni mlin k stricu v dolino. Vpregla sem par konj v lahke voz. Vanj sem vrgla breme slame, da se ne bi vreče ogulile od treslajev ter desko, ki bi zadržale vreče.

Sedla sem na voz in vzela vajeti v roke in »hi-hot« brez strahu na pot. Po klancu navzdol je šlo vse v najlepšem redu, ko pa smo prispeli v ravnino, sem odvila zavore in voz je pričel lahno teči. Konji so pospešili korak. Pričeli so dirjati bolj in bolj in nisem jih mogla več krotiti.

Moški, ki ga je vprega dohitela, je v zadnjem hipu odskočil s ceste, sicer bi ga konji pohodili in povozili. V naglici je preslišal moj krik: »Zadržite konje!« Kmalu sem bila s konji in vozom daleč stran. V hitrem diru mi je vse popadalo z voza. Obuta sem bila v cokle, ki sem jih na poti, kaj vem kdaj, izgubila. Vajeti so se pretrgale, kolo je padlo z osišča in se odkotalilo v potok. Komaj sem obdržala ravnotežje, da nisem padla pod voz.

Na vozu ni ostala niti bilka slame. Bala sem se, da bi prišlo nasproti kakšno vozilo. Ko so konji pridrveli v dolino, je voz zadel ob msto oblogo, da me je vrglo visoko v zrak.

Videla sem umazane in peneče se valove, ki so se z deroče reke grozeče ozirali proti

meni. Imela sem srečo, da sem priletela nazaj na voz.

Konji so prečkali glavno cesto, zavili preko malega roba njive, kjer sem se izvila iz voza in skočila na mokro, mehko travo. Konji pa so drveli naprej čez njivo, posejano s krmno peso. Ustavili so se na koncu njive in me počakali. Stekla sem prednje, se vsa tresla, konji pa so mirno stali in začudeno zrli vame.

K meni je pritekla sošolec, ki je bil iz bližnje hiše opazil to divjanje. Izpregla sva konje iz polomljenega voza ter odjahala nazaj proti mojemu domu.

Doma sem povedala, kaj se mi je pripetilo. Domači so bili presenečeni, a veseli, da sem jo tako srečno odnesla. Po moko pa je šel oče naslednji dan. Moja furmanska pot se je s tem končala za vedno.

MIHAELA LENART

»Bilo je lepo in enkratno . . .«

Šesto srečanje kmečke mladine Slovenije v Podgorju je nadvse uspelo. Kmečki fantje in dekleta so prišli iz vseh koncev Slovenije, da se zopet srečajo, saj je tako srečanje namenjeno prijateljstvu, razvedrilo in novim spoznanjem. Lepo in sončno vreme pa je še posebej poskrbelo, da je bilo srečanje zares lepo in prijetno. To so nam povedali tudi mladi.

ANDREJA JEHART, Mislinjska Dobrava: »Mislim, da so taka srečanja, kjer se srečamo mladi iz celotne Slovenije, nadvse koristna in zanimiva, zato jih moramo ohraniti in postati morajo tradicionalna.«

TOMI MARGUČ, Slovenske Konjice: »Na tem srečanju sem prvič. Ni mi žal, da sem se ga udeležil. Taka srečanja so potrebna, saj lahko mladi izmenjamo misli in izkušnje.«

TINKA VOGRIN, Lenart: »Tudi jaz sem na tem srečanju letos prvič. Sodelovala sem tudi na tekmovanjih, kar je za mene to nepozabno doživetje. Tudi prihodnje leto bom šla na taka srečanja.«

MIHA SKUBIC, Stična: »Na takih in podobnih srečanjih sem že večkrat bil. Tudi srečanje tu v Podgorju je enkratno. Prav je, da se sreča kmečka mladina, ki še obuja stare kmečke običaje, ki ne smejo iti v pozabo.«

MARTINA GRACNER, Laško: »Današnje srečanje mi bo ostalo v lepem in nepozabnem spominu. Vesela sem, da sem se lahko srečala z mladimi od drugod. Taka srečanja moramo nadaljevati.«

DRAGO PERŠAK, Videm ob Ščavnici: »Zadovoljen sem, da sem lahko prišel v ekipo, ki bo na srečanju tekmovala. Lepo je bilo tudi na kmetiji, tu v Podgorju, katero smo si ogledali. Odnegli bomo lepe spomine.«

Andreja Jehart

Tomi Marguč

Tinka Vogrin

Miha Skubic

Martina Gračner

Drago Peršak

F. Jurač

NOV LOVSKI DOM V DOLIČU

Lovci Lovske družine v Doliču so že pred leti razmišljali o gradnji novega lovskega doma. Dolgoletna želja se jim je uresničila in s pomočjo delovnih organizacij ter okoliških kmetov jim je uspelo dom zgraditi.

Na novi dom so doliški lovci ponosni, saj je eden najlepših v slovenjegraški občini. Na otvoritveni dan, v soboto 20. avgusta, se je zbralo pred domom veliko ljudi.

ŽE MENI DIŠI . . .

Daleč ste zdaj nedosegljive,
rože pomladne,
opojno vonjive, omamno dišeče.

Zvončki pomladni
zame so preč,
stebelca prazna
osut jim je cvet.

Moj lepi cvet,
moj tihi gaj!
Mi življenje je v skrivnost oddeto.
Morda poslednjič gledam to dolino,
kjer potekala mi je mladost?

O, vem! Dehtiš že meni
ti, pušpan temnozeleni.
Že je jama skopana v sencah cipres,
med zemljo kakšen kamen je vmes.
Le skloni se in vrzi ga vame!

Viktor LEVOVNIK

Dvanajstletni Srečko Kotnik, doma iz Gradišča, je bil star štiri leta, ko je začel igrati na harmoniko. Danes je pri svojih letih že pravi pohorski muzikant, ki se lahko kosa z vsakim godcem. Pred dnevi je bil zagotovo Srečko najbolj vesel v življenju, ko so mu v Slovenj Gradcu izročili novo harmoniko-frajtonerico, ki so jo Srečku kupili z izkupičkom prodanih slik, z denarjem so nakup omogočili tudi drugi — Foto: F. Jurač

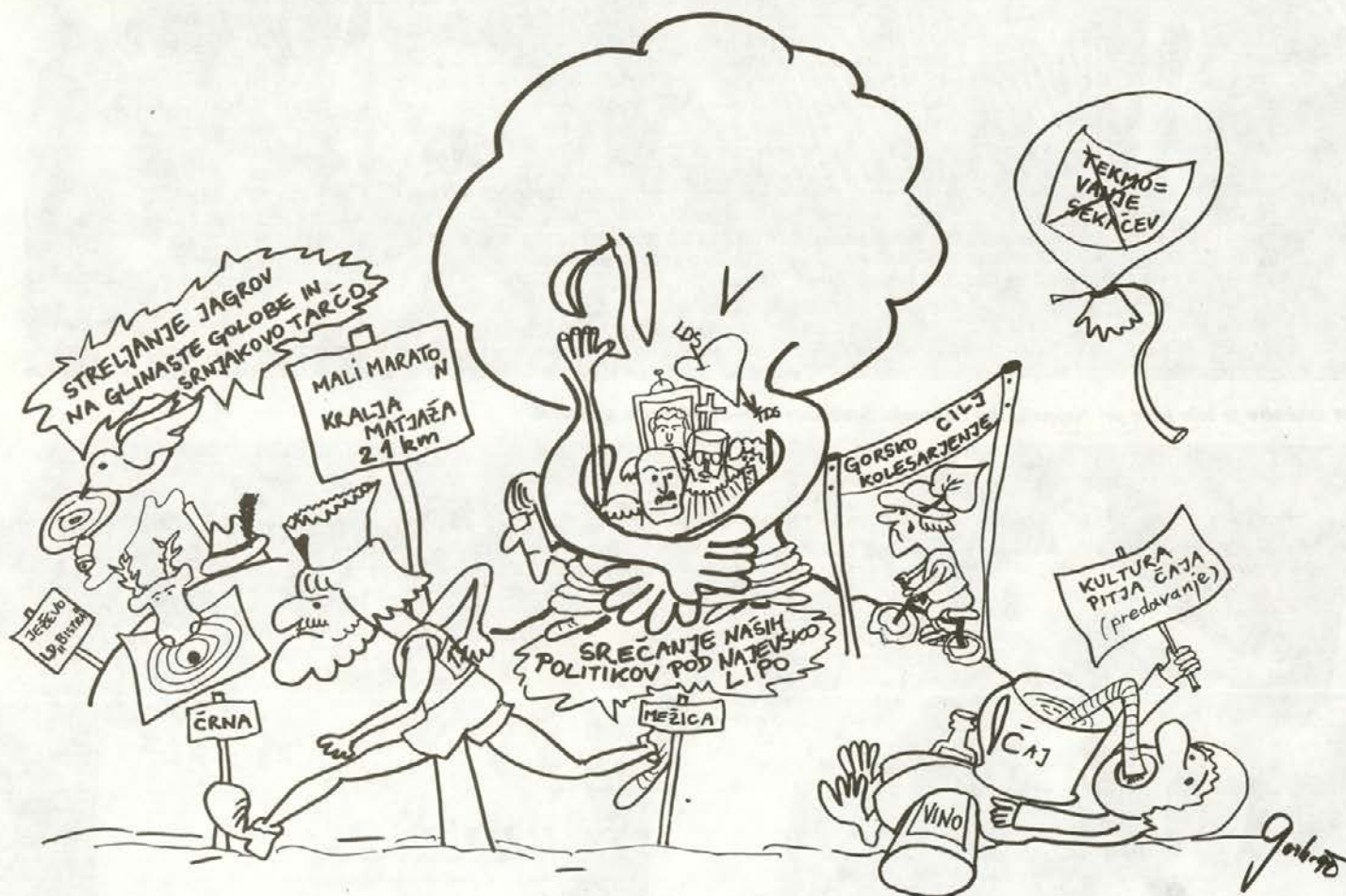

Gasilci v Doliču so praznovali 60. letnico obstoja društva

**Dopisujte
v
glasilo**

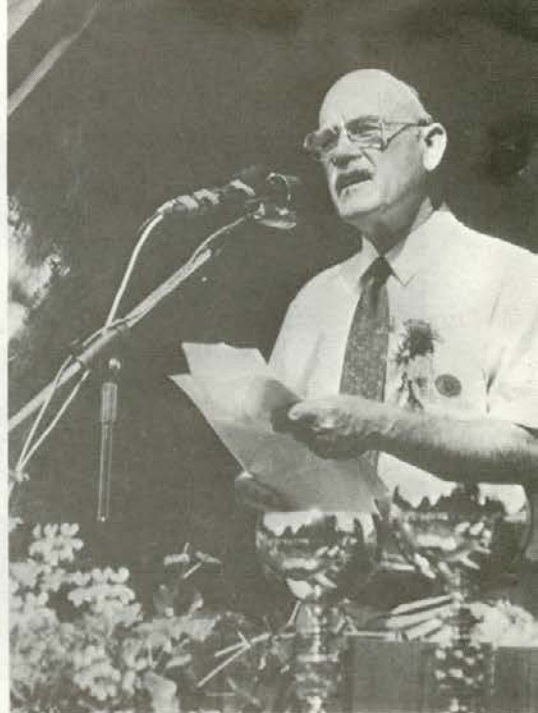
**OGLASI TUDI
V VIHARNIKU**

Turistični teden v Črni letos drugače

Ugledni gostje na srečanju pri Najevski lipi

Slavnostni govornik pri Najevski lipi je bil dr. Franc Bučar, predsednik skupščine republike Slovenije, foto F. Jurač

PRI NAJEVSKI LIPI

Tudi letos je pri lipi na harmoniko zaigral Lojze Peterle, na kitaro ga je spremljal Marjan Podobnik v družbi harmonikarjev KUD Gozdar Črnae. In kdo bo prihodnje leto igral z Lojzetom...?

Nad vse zanimivo je bilo letos pri Najevski lipi števnanje. Števanci so pokazali svojo spretnost.

